

Укладання договору про закупівлю наприкінці року: ризики та можливості

Завершення бюджетного року характеризується цілою низкою питань, які потребують негайного вирішення замовниками. Одним із актуальних є своєчасна організація конкурентних процедур закупівель електричної енергії для потреб наступного року та забезпечення безперебійної роботи установи. Договори про закупівлю електричної енергії, укладені з постачальниками універсальних послуг протягом 2020 року, діють до завершення строку, погодженого сторонами, та автоматичній пролонгації не підлягають. У рамках запропонованої статті розглянемо окремі питання, на які варто звернути увагу закупівельникам при підготовці проєкту договору про закупівлю електричної енергії для потреб 2021 року з огляду на практику здійснення закупівель в умовах конкурентного ринку електроенергії та зміни у чинному законодавстві.

Питання успішного завершення закупівельного року та укладення договору про закупівлю для придбання електричної енергії, однією з важливих ознак ринку якої є те, що він функціонує на конкурентних засадах, загалом стосується бюджетних установ, які повинні забезпечити фактичну потребу даного предмета закупівлі вже на початку наступного бюджетного року за відсутності затвердженого постійного кошторису доходів і видатків, який є їх основним плановим фінансовим документом.

Для вирішення даного питання пропонуємо законодавчо передбачені два варіанти.

Перший варіант — продовження дії договору про закупівлю на строк, достатній для проведення процедури закупівлі / спрощеної закупівлі на початку наступного року в обсязі, що не перевищує 20 % суми, визначеної в початковому договорі про закупівлю, укладеному в попередньому році, якщо видатки на досягнення цієї цілі затверджено в установленому порядку (частина б статті 41 Закону). Нагадуємо, що продовження дії договору про закупівлю електричної енергії, укладеного з постачальником універсальних послуг у 2020 році, неможливе. Детальніше — у статті [«Чи можна продовжити строк дії договору по універсальній послугі на 20 %?»](#).

Другий варіант — розпочати проводити закупівлю наприкінці попереднього року. Закон не містить обмежень чи прямої заборони щодо організації проведення закупівель до моменту набрання чинності закону про Державний бюджет України, затвердження кошторису, плану використання бюджетних коштів, фінансового плану підприємства. Замовник для забезпечення невідкладних потреб у товарах, роботах і послугах у наступному році може наприкінці поточного року (або на початку наступного року) затвердити річний план закупівель та розпочати процедуру закупівлі, керуючись його очікуваною вартістю.

При визначенні очікуваної вартості предмета закупівлі під час складання річного плану закупівель замовники можуть виходити з планових вартісних показників, які можуть

розраховуватись, зокрема, виходячи із потреби у відповідних товарах, роботах і послугах у минулих роках із урахуванням економічних факторів, які впливають на ціноутворення на ринках відповідних товарів, робіт і послуг тощо.

Особливості даної закупівлі пропонуємо розглянути на прикладі роз'яснення Мінекономіки.

Так, на офіційному сайті Мінекономіки від виконавчого комітету «Х» міської ради розміщено запит № 2590/2020 наступного змісту: *«Прошу дати чітку відповідь (так/ні) з обґрунтуванням на питання: чи можна за результатами проведених у 2020 році відкритих торгів на закупівлю електричної енергії укласти договір в грудні 2020 року з початком його дії та взяттям бюджетних зобов'язань з 01.01.2021 року та реєстрацією його в ДКСУ протягом 7 днів після затвердження кошторису, як це передбачено пунктом 2.2 Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України, затвердженому наказом Міністерства фінансів України від 02.03.2012 № 309?»*

За результатами попередніх перемовин місцеве казначейство не допускає такої можливості, а наполягає на укладанні договору в перших числах 2021 року. Але в такому випадку за попередньою консультацією з енергопостачальними організаціями визначений постачальник електричної енергії не зможе отримати електроенергію на січень місяць, а фактичне постачання та виконання договірних відносин розпочнеться з 01 лютого 2021 року. При цьому постачання електричної енергії постачальником останньої надії за значно вищими тарифами та призведе до необґрунтованих додаткових витрат міського бюджету. Просимо Вас надати відповідь на поставлене питання та надати рекомендації щодо виконання необхідних дій для укладання договору в поточному році з початком дії у наступному бюджетному році, щоб можна було довести це ДКСУ».

Позиція Мінекономіки з цього питання наступна: *«...відповідь на питання міститься в листі від 03.09.2020 № 3304-04/54160-06 "Щодо планування закупівель", розміщеному на Інформаційному ресурсі Уповноваженого органу [за посиланням](#).*

Своєю чергою, згідно з частиною другою статті 7 Закону України "Про публічні закупівлі" центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, до здійснення оплати за договором про закупівлю перевіряє наявність річного плану, договору про закупівлю та звіту про результати проведення процедури закупівлі, що підтверджують проведення процедури закупівлі / спрощеної закупівлі та за результатами якої укладено договір про закупівлю.

Перелік повноважень центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, визначений частиною другою статті 7 Закону, є вичерпним.

Тому з питань правомірності вимог відповідної казначейської служби слід звертатися до Державної казначейської служби України.

При цьому Порядок реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України затверджений наказом Міністерства фінансів України від 02.03.2012 № 309. Так, пунктом 7 цього Порядку Державну казначейську службу України уповноважено надавати роз'яснення з питань його застосування».

Коментар редакції

Статтею 23 Бюджетного кодексу України (далі — БКУ) визначено, що будь-які **бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету здійснюються лише за наявності відповідного бюджетного призначення**, якщо інше не передбачено законом про Державний бюджет України. Крім того, розпорядники бюджетних коштів беруть бюджетні зобов'язання та здійснюють платежі тільки в межах бюджетних асигнувань, установлених кошторисами (стаття 41 БКУ).

Отже, якщо в істотних умовах договору про закупівлю замовник зазначає загальну річну вартість предмета закупівлі, на яку буде зареєстровано бюджетні фінансові зобов'язання, а кошторис доходів та видатків для вказаних цілей не затверджено, то даний договір не підлягатиме реєстрації в органах Державної казначейської служби України внаслідок відсутності у розпорядника бюджетних коштів бюджетних асигнувань, а замовник в такому разі буде вважатися таким, що взяв на себе зобов'язання із перевищенням бюджетних призначень, що є порушенням статті 48 БКУ.

Тому **якщо на момент укладення договору про закупівлю замовнику не затверджено кошторисні призначення**, у листі від 03.09.2020 № 3304-04/54160-06, на який у своєму роз'ясненні посилається Мінекономіки, рекомендоване наступне: «В проєкті договору про закупівлю та у договорі про закупівлю має бути передбачено порядок виникнення договірних зобов'язань залежно від реального фінансування».

З огляду на зазначене, радимо замовникам-бюджетникам передбачити **в проєкті договору про закупівлю на закупівлю електричної енергії та в договорі про закупівлю** (якщо на момент їх укладання ще немає затверджених асигнувань):

чіткий порядок виникнення договірних зобов'язань залежно від реального фінансування, наприклад: умова взяття зобов'язань щодо сплати предмета закупівлі можлива виключно за наявності коштів згідно з постійним кошторисом (планом використання бюджетних коштів);

можливість в односторонньому порядку розірвати договір про закупівлю. Адже будь-які бюджетні зобов'язання та платежі з бюджету здійснюються лише за наявності відповідного бюджетного призначення, якщо інше не передбачено законом про Держбюджет (стаття 23 БКУ).

За умови взяття бюджетного зобов'язання, за яким застосовується процедура закупівлі / спрощена закупівля товарів, робіт і послуг, розпорядник бюджетних коштів подає до органу Казначейства Реєстр відповідно до абзацу 1 цього пункту **протягом 7 робочих днів з дати взяття на облік органом Казначейства кошторису (плану використання бюджетних коштів)** (пункт 2.2 Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 20.03.2012 № 419/20732).

Ураховуючи викладене, **замовник має право** та можливість **провести процедуру закупівлі** на очікувану вартість і **zareєструвати бюджетне зобов'язання** в органі Казначейства **після затвердження кошторису** бюджетної установи замовника.

Водночас слід наголосити, що **порушення строку реєстрації бюджетного зобов'язання**, який становить 7 робочих днів з моменту настання підстав для реєстрації такого зобов'язання, наведених у пункті 2.2 глави 2 Порядку, **є порушенням бюджетного законодавства**. Такі дії замовника є підставою для складання органом Казначейства попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства (стаття 117 БКУ).

Окремо звертаємо увагу замовників, що **перелік документів**, які перевіряють органи Казначейства до здійснення оплати за договорами про закупівлю, та **перелік випадків, у яких органи Казначейства вживають заходи з недопущення здійснення платежів з рахунку замовника згідно з узятим фінансовим зобов'язанням за договором про закупівлю**, визначені частиною 2 статті 7 Закону.

Так, орган Казначейства до здійснення оплати за договором про закупівлю має право перевіряти:

договір про закупівлю;

річний план закупівель;

звіт про результати проведення процедури закупівлі, який підтверджують проведення процедури закупівлі.

У зв'язку з тим, що **перелік випадків з недопущення здійснення органами Казначейства платежів з рахунку замовника**, визначених частиною 2 статті 7 Закону, **є вичерпним**, у Казначейства немає повноважень втручатися у проведення процедур закупівель.

Таким чином, правова оцінка дій замовника щодо прийняття рішень **стосовно проведення процедури закупівлі** або уникнення її проведення, вибору конкретної процедури закупівлі, умов її проведення, які відображені (зафіксовані) у документах,

передбачених Законом, не охоплюється терміном «перевірка наявності документів» та **не входить до повноважень органів Казначейства**, визначених частиною 2 статті 7 Закону.

Ураховуючи викладене та з метою уникнення спірних моментів рекомендуємо замовникам заздалегідь підготувати письмове звернення на предмет реєстрації бюджетних зобов'язань або звертатись із запитом та інформацією на «гарячу» телефонну лінію Державної казначейської служби України.

З листом Мінекономіки щодо планування закупівель ознайомтесь за [посиланням](#).

Детально про те, які документи Казначейство вимагає для здійснення оплати, читайте в листі Держказначейства «[Щодо контролю за дотриманням бюджетного законодавства у сфері закупівель](#)» та статті «[Перевіряємо відповідність даних у документах, які підтверджують проведення процедур закупівель](#)» на порталі RADNUK.COM.UA.